

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
Abonnementsprijs f 4,- per jaar. Buitenland f 5,60 per jaar, voor België f 4,60.
Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.
Contrib. Luisterkr. f 1,-. Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,- te voldoen.

GEESTELIJKE VERZORGING IN HET LEGER

In 1948 werd de stoot gegeven tot oprichting van het Humanistisch Thuisfront. Wat bezielde de initiatiefnemers tot de oprichting, wat bezielt ons, huidige hoofdbestuurders en verdere medewerkers, om het werk voort te zetten?

We begonnen, als U onze begininventaris tenminste in harde guldens wilt uitdrukken, met vrijwel niets. Op de openingsbalans stond echter een aardige bezitpost, die bedrijfs economen tot de onstoffelijke activa zouden rekenen namelijk een flinke dosis optimisme, de overtuiging dat we een waardevol stuk werk gingen aanpakken en de bereidheid aan dit werk een deel van onze vrije tijd en van onze werkkraft te besteden. Wat zou trouwens een nieuwe organisatie, welke dan ook, zonder dit actief moeten beginnen? Toch gold dit zeker in die dagen wel in het bijzonder voor een humanistische organisatie. We wisten immers van te voren, dat we grote weerstanden zouden moeten overwinnen, buiten onze kring stond niemand te wachten om ons met gejuich te ontvangen.

We zijn nu dertien jaar verder en als ik nu onze balans bekijk staan daarop aan de debetzijde niet meer uitsluitend onstoffelijke activa. Dat wil niet zeggen, dat deze thans ontbreken. Gelukkig niet, wat zouden we moeten beginnen als optimisme bij ons werk en de overtuiging van de waarde van dat werk zouden zijn verdwenen? Er is zelfs een post onstoffelijk actief bijgekomen, in het bedrijfsleven goodwill geheten. Bij ons bestaat die post uit het gekweekte vertrouwen in de kwaliteit van ons werk bij de buitenwereld. Eigenlijk mag ik van buitenwereld niet spreken, want de militairen die ons vormingscentrum en onze militaire tehuizen bezoeken, de bedrijven, verenigingen en individuele mensen, die ons op enigerlei wijze steunen zijn daarmee ook een beetje thuisfronters geworden.

Onze belangrijkste stoffelijke bezittingen heb ik zoeven al genoemd, het zijn ons vormingscentrum en onze militaire tehuizen inclusief hun omvangrijke inventaris. Deze cnroerende en roerende goederen zijn voor ons natuurlijk geen doel, al zijn we er, ook natuur-

lijk, wel een beetje trots op, maar *middel* voor ons eigenlijke werk. En daarover zal ik iets schrijven.

In ons vormingscentrum in Driebergen hopen we dit jaar 3000 militairen te ontvangen op onze driedaagse bijeenkomsten.

Aan elke militair mag namelijk drie dagen verlof worden gegeven voor dit doel. Denk nu niet, dat iedere militair die gelegenheid met beide handen aangrijpt om er eens een paar dagen uit te zijn. Natuurlijk, een onderbreking van de normale routine van het militaire leven vindt iedere jongeman wel plezierig, maar zo'n vormingsbijeenkomst vraagt van hem de nodige inspanning. Het doel is immers de bezinning op de grote levensvragen, in ons centrum uiteraard vanuit de humanistische levensovertuiging. Onder de deskundige leiding van directeur en assistenten gebeurt dit intensief. Voor veel jonge mensen hebben deze bijeenkomsten grote waarde. Dikwijls komen zij voor het eerst in contact met het denken van eeuwen over de vragen, die de mens beroeren, reeds aanwezige inzichten en overtuigingen worden verdiept, een nieuwe wereld gaat vaak voor hen open. We zijn bijzonder blij, dat dit werk zich in een nog voortdurend stijgende belangstelling mag verheugen, we hopen het in de komende jaren te kunnen uitbreiden. Het aantal militaire tehuizen dat wij exploiteren is nog klein, maar toch ontvingen we in onze vier huizen in het afgelopen jaar 148.000 bezoekers. Uit dit cijfer blijkt wel, dat we ook op dit punt in een duidelijke behoefte voorzien. Dit ligt ook voor de hand, de buitenkerkelijke militairen zullen zich in het katholieke of protestants-christelijke militaire tehuis vaak minder goed thuisvoelen. Daarom vullen onze tehuizen een leemte en in de toekomst hopen we in nog een aantal garnizoensplaatsen tot de stichting van een tehuis te komen.

Wat zoekt de militair in zijn vrije tijd in zo'n tehuis? Hij vindt er een studiezaal, waarvan een zeer intensief gebruik wordt gemaakt, hij heeft er gelegenheid tot handenarbeid onder deskundige leiding, hij zoekt er vooral ook gezelligheid, waartoe de conversatiezaal en 's zomers de tuin of het terras gelegen-

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 24 september 1961

heid biedt. Toch zijn we nog niet in alle opzichten tevreden over dit deel van ons werk. Naast en in aanvulling op de geestelijke vorming, die in het Coornherthuis in Driebergen wordt gegeven zouden we in onze tehuizen de individuele geestelijke verzorging graag beter en meer systematisch ter hand nemen dan nu mogelijk is. We zouden in die tehuizen graag mensen willen hebben die als geestelijk raadsman kunnen fungeren voor de jonge mensen die daar komen. U zult zich wellicht afvragen waar we het geld vandaan halen om ons werk te doen. Het komt uit collecten, uit bijdragen van bedrijven, verenigingen en individuele personen, maar vooral ook uit de subsidies, die gemeenten, provincies en in het bijzonder het Ministerie van Defensie ons verlenen. We hebben vaak grote weerstanden moeten overwinnen om deze officiële steun te verkrijgen en nog steeds stuiten we bij onze pogingen op wanbegrip en tegenwerking. Dit neemt niet weg, dat we bijzonder dankbaar zijn voor de vele steun, die we in de loop der jaren wisten te verkrijgen en waarin we een erkenning zien van de waardering voor ons werk.

Zoals elke nog jonge organisatie willen we ons werk verder uitbouwen. Enkele van onze wensen noemde ik al. We hebben er nog een paar op ons programma. Allereerst de uitgave van een tijdschrift bestemd voor militairen, een blad vooral voor jonge mensen. Daaraan bestaat zeker behoefte en voor ons is het tevens een middel om onze contacten met de militairen uit te breiden en te intensiveren. Belangrijker echter is, dat we willen trachten om in het leger de figuur van de humanistische geestelijke raadsman te introduceren. Van oudsher kennen we in het leger en op de vloot de aalmoezeniers, belast met de geestelijke verzorging van de katholieke militairen en de legerpredikanten, die de protestants-christelijke verzorging behartigen. Dit zijn door de overheid bezoldigde functionarissen. Tot dusver is onze wens, dat ook humanistische geestelijke verzorging in het leger zou worden toegelaten afgewezen met het argument dat van een behoefte daaraan niet is gebleken. Laatstelijk is dit gebeurd bij de behandeling van de defensiebegroting voor 1961 in de

beide Kamers der Staten-Generaal. Nu is het voor ons tot dusver onmogelijk geweest een waterdicht bewijs te leveren, dat deze behoefte aanwezig is en in ieder geval was moeilijk aan te tonen welke omvang deze heeft. Wel konden en kunnen we wijzen op het succes van ons vormingscentrum en van onze militaire tehuizen. Dit maakt het aan nemelijk, dat geestelijke raadslieden in het leger hoogstwaarschijnlijk voldoende werk zullen vinden. Verder konden we wijzen op het feit, dat daar waar humanistische raadslieden wel zijn toegelaten namelijk in gevangenissen en arbeiderskampen deze in een behoefte voorzien.

Dat de overheid, in dit geval de Minister van Defensie de behoefte-eis stelt is op zichzelf volkomen redelijk. Het heeft immers geen zin gelden te fourneren voor een doel, dat achteraf niet blijkt te bestaan.

Onzerzijds hebben we echter steeds gesteld, dat onze argumenten voldoende sterk zijn om, ware het slechts bij wijze van proef, een of meer raadslieden in het leger toe te laten. Alleen op die wijze kan het bewijs geleverd worden, dat de behoefte reël is. We kunnen echter niet jarenlang in hetzelfde kringetje blijven ronddraaien, aan het welles-nietes moeten we proberen een eind te maken. Om deze impasse te doorbreken heeft het bestuur van het Humanistisch Thuisfront besloten tot de actie, die thans is ingezet. Aan een zo groot mogelijk aantal buitenkerkelijke jongeren en ouderen is het verzoek gericht op een bijgaand formulier kenbaar te maken, dat zij of voor zichzelf of voor hun minderjarige jongens prijs stellen op humanistische geestelijke verzorging in het leger. Wij hopen en vertrouwen dat het resultaat van deze actie zodanig zal zijn, dat de minister de belofte gestand zal doen, die hij vorig jaar in de Memorie van Antwoord naar aanleiding van zijn begroting gaf toen hij schreef:

De ondergetekende blijft bereid aan een ernstige behoefte aan andere vormen van geestelijke verzorging te voldoen. Deze behoefte zal echter voor wat betreft minderjarige militairen gebaseerd moeten zijn op een duidelijke uitspraak van de

Humanistische Correspondentiekering voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 24ct aan postzegels insluiten. (adv.)

Er is nog iets ergers in het leven dan niet te slagen, dat is nooit te hebben bebroefd.
F. Roosevelt.

Diegene, die verliefd wordt op zichzelf zal geen rivalen hebben.
Benjamin Franklin.

Wie zich de gewoonte van het lezen eigen maakt, bouwt voor zichzelf een toevluchtsoord voor nagenoeg alle narigheden van het leven. W. Somerset Maugham.

Men moet een poëtische ziel hebben en een wiskundige geest. Joseph Joubert.

Men kan in de wereld wel leven van waarzeggen, maar niet van de waarheid zeggen.
Georg Christoph Lichtenberg.

ouders. Zij moet overigens een zodanige omvang hebben dat geredelijk van de ondergetekende kan worden verwacht, dat daaraan zal worden voldaan.

Als hij die belofte inwilligt hoop ik uiteraard, dat de verschillende fracties in 2e en 1e Kamer hun fiat zullen geven op de begrotingspost, die nodig is om die belofte te realiseren. Wat dat betreft is er geen enkele moeilijkheid bij de P.v.d.A. en de V.V.D. De woordvoerders van de eerste hebben in de beide Kamers reeds meerdere malen voor inwilliging van de wens van het Humanistisch Thuisfront gepleit. Mr. van der Stoep, sprekend voor deze partij in de 1e Kamer wees evenals zijn partijgenoot Blom in de 2e op het discriminerende karakter in de bestaande situatie. Mr. van Riel, sprekend voor de V.V.D. in de 1e Kamer keerde zich tegen de stelling van de Minister als zou het patroon van het christendom dat van de Nederlandse samenleving zijn. Hij wees op de toeneming van de onkerkelijkheid en op de ontbindingsverschijnselen binnen de hervormde kerk zoals die door dr. Vermooten in zijn studie over Amsterdam zijn beschreven, wees op soortgelijke verschijnselen in de katholieke wereld en concludeerde, dat het gevaarlijk is als men zich deze verschijnselen bewust is, om aan de mensen, die niet volgens het christelijk-geestelijke patroon leven andere mogelijkheden te onthouden. Welke zijn echter de opvattingen in de fracties der confessionele partijen?

Een zekere kentering is daarin waarneembaar. Men ontkent weliswaar dat humanistische geestelijke verzorging gelijkwaardig zou kunnen zijn aan die uitgaande van de kerken, men eist dat de christelijke kerken ook in het militaire apparaat een aparte positie blijven innemen, omdat h.i. de overheid de plicht heeft de christelijke grondslagen van de samenleving te bewaren en te versterken, maar anderzijds wordt de mogelijkheid tot subsidiëring van humanistische geestelijke verzorging niet zonder meer van de hand gewezen. Om te kunnen discussi-

eren moet men het met elkaar eens zijn. Vanuit onze opvattingen zou er natuurlijk veel kunnen worden gezegd over die beweerde ongelijkwaardigheid van de humanistische geestelijke verzorging en over de taak van de overheid in geestelijke zaken in deze 20e eeuwse samenleving. Afgezien van het feit, dat de ruimte mij dit nu belet, geloof ik niet, dat welk argument dan ook de woordvoerders der confessionele partijen zou kunnen overtuigen van hun ongelijk. Belangrijk is echter wel dat we het eens zijn hierover, dat de overheid bij gebleken behoefte aan humanistische geestelijke verzorging ten onrechte discrimineert als zij daaraan haar steun onthoudt. Daarom vraag ik aan de vertegenwoordigers der confessionele partijen in 1e en 2e Kamer om ons de mogelijkheid tot geestelijke verzorging in het leger te geven. Wij claimen niet, zoals de heer Algra in de 1e Kamer ten onrechte zei de geestelijke verzorging van alle onkerkelijken en indifferenten, iedere jongeman blijft immers volkomen vrij te beslissen of hij daarvan al dan niet gebruik wil maken. Wel zijn wij ervan overtuigd, dat voor veel jonge mensen de humanistische geestelijke verzorging iets zal kunnen betekenen in hun leven, dit mag ook de christen in zijn bezorgdheid om het geestelijk welzijn van ons volk niet onverschillig laten.

Wij zijn gestart met onze actie, die zal moeten aantonen, dat de behoefte aan humanistische geestelijke verzorging een reële is. We hebben deze actie niet gewild, ze is ons opgedrongen. Nu echter de feiten zijn zoals ze zijn zullen we alle zeilen bijzetten om de actie tot een succes te maken. U kunt ons daarbij helpen door zelf een formulier in te vullen, door burens, vrienden en kennissen een formulier te geven en hun het doel van onze actie uiteen te zetten. Met Uw aller medewerking zullen wij erin slagen Minister en Kamers te overtuigen van de gerechtigdheid van ons verlangen.

A. R. VERMEER

Wat je weggeeft, wordt het uwe, wat je behoudt, gaat verloren
Chinees spreekwoord

Stichting Steunfonds Practisch Humanisme
rekent ook op U.

Giro 6168 — Amersfoort

lezingen voor de radio

- zo. 22 okt. VARA 9.45 uur: Mr. Dr. J. in 't Veld: „Het congres van Humanitas”
zo. 1 okt. VARA 9.45 uur: Prof. Dr. L. G. van der Wal: „En wat zegt een humanist ervan”
zo. 8 okt. VARA 9.45 uur: Prof. Dr. C. T. P. Stutterheim: „Taal als bron van liefde en haat”
zo. 15 okt. VARA 9.45 uur: Dr. J. P. van Praag: „Het grote gevaar”.

GOEIE

Hoe het de grote en rijk geschakeerde lezerskring van het Woord van de Week gaat weet ik natuurlijk niet, maar ik vind de wereld, waarin wij leven rijkelijk verwarrend. En hierbij heb ik dan niet het oog op de vele Gordiaanse knopen zoals de toekomst van West-Berlijn en de vreedzame coëxistentie, de emancipatie van de koloniale volken en de ontwikkeling der onderontwikkelenden. Neen, mijn problemen liggen veel dichterbij. Bijvoorbeeld:

Ik win mijn dagelijks brood in een onderneming, waar ik ruim genomen tien percent van de werknemers ken. Begeef ik mij nu door het gebouw dan kom ik op gangen en trappen tal van personen tegen, die weliswaar theoretisch mijn medemensen en zelfs mijn bedrijfsgenoten zijn, maar van wie ik verder niets weet. Zij kunnen vriendelijk zijn of mensenhaters, knap of dom, vlijtig of lui, gevoelig of bot, maar ik heb nooit de gelegenheid gehad kennis te nemen van de diepere roerselen van hun ziel. Stelde ik mij dit ten doel, dan zou ik er van nu tot het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd mee bezig zijn en daarvoor betaalt de directie tenslotte niet.

Lange tijd heb ik mij er toe bepaald bij een ontmoeting op gang of trap een gezicht te trekken, alsof ik door een probleem werd geplaagd, waarvan de oplossing verband hield met de winstmarge. Een enkele keer was dat dan ook wel het geval, maar meestal speelde ik komedie. Ik liep dan naar mijn schoenen te kijken tot de bedoelde medelonttrekkers voorbij waren.

Soms heb ik ook gegroet „met een onmerkbaar hoofdknikje”. Het nadeel van zo’n knikje is, dat het geen enkel effect sorteert, als het werkelijk onmerkbaar is.

Deze toestand was vrij onbevredigend, maar ik had mij er nagenoeg aan gewend, toen er in het personeelsorgaan een ongetekend artikel verscheen van iemand, die zich er bitter over beklagde, dat er schoften over de gangen zwierven, die niet de moeite namen iemand behoorlijk goedendag te zeggen.

Zulke dingen trek ik mij dan aan. Ik wil geen schoft zijn. En wat kost het helemaal voor moeite even „goedendag” te zeggen. Van die dag af zeg ik dus goedendag, goedenmorgen, -middag of -avond al naar het past. Helaas zelfs een enkele keer goedennacht.

Het is mij intussen gebleken, dat mijn probleem hiermee niet is opgelost. Het komt bijvoorbeeld voor, dat ik in de prille ochtend binnentreed en tegen een willekeurig persoon zeg: „Goedenmorgen!” Ik leg daarbij dan een wat warme klank in mijn stem, want als je zo iets doet moet je het goed doen.

Niet zelden gebeurt het dan, dat de aangesprokene mij met afschuw aanziet, want verscheidene mensen willen ’s morgens voor tienem niet toegesproken worden. En er zijn er ook, die onmiddellijk bitter gaan kijken en uitroepen: „Goedenmorgen? Ha! Dat zou dan de eerste wezen. Hebt u in deze ellendige wereld al eens een goede morgen be-

leefd? Man, gebruik toch een beetje je verstand. Goedenmorgen, zegt-ie. U moet de krant eens wat beter lezen!”

Zo gaat zo’n persoon dan nog een tijdje door tot men buiten schreeuwbereik is. Mensen van deze karakterstructuur moet men geen zegewensen toevoegen. Dat willen ze niet. Ze willen dat het allemaal beroerd gaat. Zó staat het in hun levensplan en zou ik in mijn redeloze vriendelijkheid dit plan mogen verstoren?

Andere moeilijkheden doen zich voor, als ik op een trap, die ik met bedaarde tred bestijg, ingehaald word door een veerkrachtige jonge kerel of een jubelend meisje, dat met een dossier onder de arm die lange steile trap op schijnt te zweven.

Voor ik in de gelegenheid geweest ben mijn heilwens te formuleren, zijn ze al zeven treden verder. Moet ik ze dan na gaan roepen?

Moet ik schreeuwen: Hé zeg, goeiemorgen!! Bij weer andere gelegenheden gaat mij dat gewens de keel uithangen. Ik breng dan wat variatie aan. Goedenmorgen, goedemorge, goeimorge, morg, orge, ogge. Ook wel: „Ik wens u oprecht een voorspoedige ochtend”. Ik ga niet zo ver als een mijner collega’s, die binnentredend uitroept: „Vrede, vriendschap en welvaart voor alle volken, leve de internationale solidariteit”. Ik geef toe, dat het mooi gedacht is, maar het lijkt mij te veel op de opzweepende dynamiek van een communistische circulaire.

Ik beperk mij dus. Maar hoezeer ik mij inspan mijn medewerkers niet voor het hoofd te stoten en mezelf niet al te zeer te vervelen, mijn reputatie is er niet op verbeterd. Ik ben nu zo ver, dat ik de naam begin te krijgen van „die idiote groetautomat” en dat was ook de bedoeling niet. Zodat ik overweeg, of ik binnenkort toch maar weer niet tot gepeins zal vervallen.

Zoals u ziet, heb ik het moeilijk. En niet alleen in mijn werkkring. Het kopen van een spoorkaartje bijvoorbeeld brengt mij in een conflictsituatie. Moet ik nors zeggen: „Twee enkele Arnhem” en vervolgens een bankbiljet neerdonderen? Of moet ik in de loketbeambte mijn medemens zien, die mijn vertrouwen verdient en menselijk toegesproken verdient te worden, als volgt: „Zo jongeman, geef mij maar eens twee enkele-reisbiljetten naar Arnhem. Jazeker, enkele-reisbiljetten, want wij gaan bij onze gastvrije familie logeren. En hoeveel kost mij dat dan wel? Eizo, geen gering bedrag maar voorschriften zijn voorschriften. Ziedaar. Gegroet en plezierige arbeid verder”.

De jongeman achter het loket zou al spoedig menen, dat ik kinds ben of aanstuur op verlenging van zijn arbeidsweek. En de heer achter me zou niet alleen denken, maar ook zeggen: „Vent, sta niet zo te leuteren, schiet op!”

Ik wil maar zeggen: Het leven is zeer verwarrend. En verder hoop ik, dat het u allen welga tot in lengte van dagen. Goedenmiddag.

H.H.